

'Beter Leven' geen garantie voor welzijn

Biologische dierlijke producten hebben het aanzien zeer welzijnsvriendelijk te zijn. Een beeld dat wordt bevestigd door de drie sterren van het Beter Leven-keurmerk van de Dierenbescherming. Het Beter Leven-keurmerk bestaat inmiddels tien jaar en staat op steeds meer producten. De criteria om het keurmerk te krijgen worden vastgesteld door de Dierenbescherming. Het beoordelen van nieuwe aanvragen, de uitvoering van de borging en controles van het keurmerk is belegd bij de Stichting Beter Leven-keurmerk.

GUIDO CAMPS

Het Beter Leven-keurmerk is in de woorden van de Dierenbescherming een middel dat welzijn bevordert: "Wij krijgen voor elkaar wat met wetgeving te weinig lukt: daadwerkelijk stappen zetten naar meer welzijn voor al die miljoenen 'consumptiedieren'. Door met bedrijven afspraken te maken over meer leefruimte, over minder of geen ingrepen die het welzijn aantasten en over andere verbeteringen, lukt het om diervriendelijker geproduceerd vlees in de schappen te krijgen."

Veearts sprak met twee dierenartsen over het welzijn in de biologische houderij en of het strookt met de drie sterren van de Dierenbescherming. Bernd Hietberg is rundveearts bij dierenartsenpraktijk Beilen en geeft zijn visie op welzijn en biologische houderij. "Het welzijn wordt mooi omschreven bij biologisch. Maar ik denk dat er minimaal een Koekompas nodig is om echt te beoordelen hoe het is gesteld met het welzijn. Daarmee worden namelijk loopruimte, ligruimte en kwaliteit en kwantiteit van voer en water gescoord en gekeken naar uitwendige beschadigingen. Veel biologische melkveebedrijven hebben ook een ligboxenstal. Per stal kan er een groot verschil zijn qua comfort voor de koe, en dus ook bij biologische bedrijven. Zo heeft camera-gedragsanalyse van koeien in onze praktijk uitgewezen dat dit te maken heeft met zaken als de lengte van de schoftboom tot achterzijde ligbox. Ook zijn er onduidelijkheden: zo moet bijvoorbeeld de klauwscore bij vleesvee (criterium G09 van Beter Leven-keurmerk criteria vleesvee 2 sterren, red.) worden gedaan, maar ik heb niemand kunnen vinden die weet wat het inhoudt. Ik heb geen dierenarts kunnen vinden die betrokken is geweest bij de opzet daarvan; lijkt me een gemiste kans."

Gangbaar soms verder dan bio

Gineke Hoogeveen, rundveearts van de ULP, sluit hier bij aan. "Het uitgangspunt dat de dieren natuurlijk gedrag moeten kunnen vertonen is heel goed, maar dat is naar mijn inziens een uitgangspunt dat ook bij gangbaar geldt. Vaak worden wei-

degang en het kunnen uitvoeren van natuurlijk gedrag als aanvullende waarden voor biologisch bestempeld, maar gangbaar kan hierin soms net zover of verder gaan. Zoals bijvoorbeeld eisen stellen aan ligboxen (afmetingen, zachtheid van het ligbed), maar ook aan het voerhek (aantal plaatsen ten opzichte van het aantal dieren, afmetingen) kunnen hieraan bijdragen. Wat betreft klauwgezondheid zijn er nog verbeteringen te behalen. Waar de biologische sector voor staat, is dat ze net een stap voorop lopen. Maar het wordt nu tijd dat de sector die stap weer gaat nemen om de biologische meerwaarde te behouden." Maar biologisch boeren is al uitdagend, toch? Gineke: "Het valt niet altijd mee voor een veehouder om te sturen met de middelen die er beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld als er conditieverval of weerstandsverlies in een bepaalde periode optreedt. Sturen wordt

dierwelzijn bij biologisch doordat je gelimiteerd wordt in je behandelingen? "Zelf ervaren we het verbod op Halocur bij cryptosporidiose als een echt welzijnsknelpunt. Natuurlijk moet je werken aan preventie en goede droogstandsvoeding. Maar zonder Halocur gaan bij een crypto-uitbraak onnodig kalfjes dood. Bovendien wemelt het in de veehouderij, maar specifiek in de biologische veehouderij, van de middel-tjes/kruiden die claimen de weerstand en productie te verhogen. Daar erger ik me aan. Bewijs eerst eens in een goed onafhankelijk onderzoek dat het werkt. In onze praktijk lukt 25 kg melk bij biologisch boeren vrijwel zonder aankoop van krachtvoer, maar daar liggen andere goede dingen aan de basis dan alternatieve middelen", aldus Bernd.

Gineke: "Cryptosporidium is een vervelend probleem, maar moet breder aangepakt

'Wat is de waarde van het verdubbelen van de wachttermijn?'

dan moeilijker doordat voer aankopen vaak niet gaat of alleen tegen een erg hoge prijs. Het is dan op dat moment niet mogelijk om te corrigeren, wat ten koste kan gaan van diergezondheid en daarmee het welzijn."

Diergezondheid

Op het gebied van behandelen van zieke dieren is biologisch natuurlijk strenger dan conventioneel. Bernd: "Ja, biologische veehouders kunnen afwachtend zijn met behandelen. Je moet dan goed opletten om dat niet ten koste te laten gaan van dierwelzijn. Onze biologische veehouders lossen dat gelukkig op door zieke dieren vlot aan ons te laten zien. Dat komt doordat veehouders bij ons kunnen kiezen voor een abonnementsstelsel. Ze betalen dan geen voorrijtarief en bellen ons snel (ook de ULP heeft een vergelijkbaar abonnementsstelsel waardoor het voorrijtarief wordt vermeden, red.). Wij onderzoeken en onderbouwen dan de behandeling. Ik kan me echter voorstellen dat niet alle veehouders zo'n goede communicatie met hun DAP hebben."

Wat zijn de meest ernstige inbreuken op

worden dan alleen de aanpak van de kiem. In die zin is het een onderdeel van het kalvermanagement, en als hier de risicofactoren (biestvoorziening, infectiedruk en hygiëne) die van invloed op dit probleem kunnen zijn, worden aangepakt en het probleem nog niet opgelost is, is ook hier de behandeling mijns inziens niet preventief, maar als onderdeel van de aanpak. Bij beide problemen is een goede onderbouwing in de vorm van diagnostiek en verslaglegging wel heel belangrijk, zodat de verantwoording rond is."

Dierenwelzijn

Waar zijn nog meer kansen om het welzijn binnen biologisch te verbeteren? Gineke: "Een goede aanvulling zou een stap in de richting van duurzaam vee zijn. Bijvoorbeeld door een norm te stellen voor de gemiddelde leeftijd van het koppel of gemiddelde leeftijd bij afvoer. De uitdaging is namelijk om een gezonde oudere wordende koppel te houden." Bernd: "Ik ben voorstander van verschillende typen veehouderi, waaronder biologisch. Het is een manier waarop de consument een reële vergoeding geeft voor extra inspanningen

De herkenbare 'drie sterren' van de Dierenbescherming zitten standaard op biologische producten.

FOTO: TWAN WIERMANS

van de boer. Maar er mist wel veterinaire inspraak in de biologische rundveehouderij en certificering.”

Welke regels zouden verder aangepast kunnen worden? Gineke: “Het verdubbelen van wachttermijnen. Ik vraag me af wat de waarde hiervan is. Tegenwoordig zijn de wachttermijnen heel nauwkeurig bepaald en is het niet zo dat er na de gangbare wachttermijn nog antibiotica in het product aantoonbaar is. Maar bijvoorbeeld bij een behandeling voor een leverbotinfectie zijn de middelen dus niet meer toepasbaar door een erg lange wachttijd. Een ander punt is jongvee: dat moet na de zoogperiode van 3 maanden naar buiten. Ik vind dit erg jong. Onder bepaalde voorwaarden, zoals goed bijvoeren en goed toezicht, kan dit, maar zeker niet in alle gevallen wordt dit zorgvuldig gedaan. Dit gaat ten koste van het dier en leidt regelmatig tot problemen in de ontwikkeling. Ik zou graag de grens naar 6 maanden verhoogd zien worden.”

Drie sterren

Om scherper te krijgen waarom biologisch direct met drie sterren wordt gewaardeerd en hoe verdere doorontwikkeling van de criteria in zijn gang gaat, spraken we met zowel de Stichting Beter Leven-keurmerk als de Dierenbescherming. Richard Zoons van Stichting Beter Leven-keurmerk laat weten dat de criteria tweejaarlijks worden aangepast en dat daarbij verschillende belanghebbenden worden geconsulteerd. Als criteria worden herzien, worden ze

voorafgaand aan definitieve vaststelling, eerst voor ‘raadpleging’ aan deelnemers gestuurd. Tot voor kort werden dierenartsen hierbij niet betrokken. De Dierenbescherming heeft pas recent met de KNMvD de afspraak gemaakt dat de KNMvD als onderdeel van de raadpleging ook de conceptcriteria krijgt toegestuurd en hierop kan reageren. Niet alle dierenartsen zijn lid van de KNMvD, dus het alternatief is om suggesties direct te melden (via info@sbkl.nl). De volledige criteria kunnen worden gevonden op <https://beterleven.dierenbescherming.nl/zakelijk/deelname/criteria>. Op de vraag waarom biologische productie automatisch drie sterren krijgt, is het antwoord: “Er wordt nu gekeken naar de aansluiting tussen biologische zuivel en het sterrenstelsel, en daar zit inderdaad soms licht tussen; biologisch heeft nu eenmaal met meer dan alleen dierwelzijn te maken. De uiteindelijke beslissing over de criteria ligt bij de Dierenbescherming.”

Bert van den Berg, Programmamanager Veehouderij van de Dierenbescherming, is het eens met de dierenartsen dat er dilemma's kunnen ontstaan tussen de criteria van biologisch en dierwelzijn. Daar wordt nu ook rekening mee gehouden bij de ontwikkeling van Beter Leven-criteria voor de melkveehouderij, en er wordt in de toekomst ook gekeken naar de nu automatische koppeling tussen biologisch en drie sterren. De achtergrond van die koppeling was dan ook vooral praktisch van origine: “Voor 1 en 2 sterren kan de Beter Leven-keurmerk-

controle gewoon mee met de IKB-inspecteur, maar voor drie sterren mogen wij van de rijksoverheid geen extra controles laten uitvoeren door SKAL, dus scheelt het voor de veehouder een extra inspectie als wij aansluiten bij de criteria voor biologisch. Daarom lobbyen wij ook bij de Europese Commissie voor aanpassing van regels op het gebied van biologische productie die wij niet welzijnsvriendelijk vinden.”

De doorontwikkeling van het Beter Leven-keurmerk is in het belang van dierwelzijn, geeft waardering voor het werk van de boer en maakt consumenten bewust van de achtergrond van hun aankoop. Het verschil tussen biologisch produceren en de sterrenwaardering wordt wellicht in de toekomst nog kleiner: er wordt gewerkt aan conceptcriteria voor duurzaamheid en milieu binnen het Beter Leven-keurmerk. Deze worden in de toekomst mogelijk toegevoegd aan de bestaande welzijnsriteria. Deze conceptcriteria worden het komende jaar op pilotbedrijven getoetst.

De dierenarts is bij uitstek degene die welzijnsriteria kan beoordelen in het licht van andere criteria, en juist daarom is het belangrijk dat dierenartsen betrokken worden. Afwachten is niet genoeg, dierenartsen zouden zich actief moeten bemoeien met deze criteria, juist om te zorgen dat een welzijnskeurmerk ook daadwerkelijk verhoogd dierwelzijn bewijst. [\\$](#)

Bernd Hietberg, rundveearts bij dierenartsenpraktijk Beilen.

FOTO: BERND HIETBERG

Gineke Hoogeveen, rundveearts bij ULP in Harmelen

FOTO: GINEKE HOOGEVEEN

